

Corporate Social Responsibility Reporting and Operation Performance of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand

Muttanachai Suttipun¹ and Nalumon Sittidate²

¹Ph.D. (Accounting and Finance), Lecturer,

E-mail: muttanachai.s@psu.ac.th

²Master of Accountancy,

^{1,2}Faculty of Management Sciences,

Prince of Songkla University

1

ปีที่ 22
ฉบับที่ 1
ม.ค.
-
เม.ย.
2559

Abstract

This research paper aims to investigate corporate social responsibility reporting in annual reports of listed companies in the Stock Exchange of Thailand, and test for a possible relationship between the amount of corporate social responsibility reporting and operation performance of listed companies in the Stock Exchange of Thailand. The population of this study was all listed companies in the Stock Exchange of Thailand. By simple random sampling, the samples were drawn from 220 companies out of 489 companies. Content analysis using by word counting was used to qualify the amount of corporate social responsibility

reporting in annual report 2011. The finding indicated that 211 companies (96 percent) provided corporate social responsibility information in their annual reports. The most common theme of corporate social responsibility reporting was in labor theme following by social and community, and environmental themes. On another hand, consumer theme was the least common theme of reporting. Moreover, there was a positive relationship between the amount of corporate social responsibility reporting in terms of society and community theme, and operation performance. However, the study found no relationship between other themes of corporate social responsibility reporting in annual reports, with operation performance.

Keywords: Corporate social responsibility reporting, operation performance, the Stock Exchange of Thailand

การรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม และผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

มัทนชัย สุทธิพันธุ์¹ และ นฤมล สิทธิเดช²

¹ปร.ด. (การบัญชีและการเงิน), อาจารย์ประจำ

E-mail: muttanachai.s@psu.ac.th

² บ.ม. (บัญชี)

^{1,2} คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

3

ปีที่ 22

ฉบับที่ 1

ม.ค.

-

เม.ย.

2559

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมและผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

(Simple Random Sampling) การศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 220 บริษัทจากประชากร 489 บริษัท วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยวิธีนับค่าถูกใช้นับปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปี พ.ศ. 2554 ผลการศึกษาพบว่าบริษัทจำนวน 211 บริษัท (ร้อยละ 96) มีการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปี และหัวข้อที่มีปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด คือ ด้านแรงงาน ตามด้วย ด้านสังคมและชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ ส่วนหัวข้อที่มีปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมน้อยที่สุดได้แก่ ด้านผู้บริโภค นอกจากนี้การศึกษายังพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านสังคมและชุมชน กับผลการดำเนินงานของกิจการ แต่การศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านแรงงาน ด้านผู้บริโภค ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการดำเนินงานอย่างเป็นธรรม กับผลการดำเนินงานของกิจการ

คำสำคัญ: การรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม, ผลการดำเนินงาน, ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจถือเป็นต้นเหตุของผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม (Warr, 2007) จากสาเหตุดังกล่าวทำให้กระแสมติชนคติชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างมาก เห็นได้จากกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและสิ่งแวดล้อมต่างๆที่ภาคธุรกิจทำควบคู่กับการดำเนินธุรกิจหลักของตนเอง แต่ปัญหาของความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ คือ ธุรกิจมักจะใช้ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นเครื่องมือในการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่กิจการเท่านั้น โดยไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ของสังคมและสิ่งแวดล้อมที่แท้จริง ตัวอย่างเช่น องค์กรในปัจจุบันจะทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งไม่อยู่ในกระบวนการทำงานหลักขององค์กร แต่เป็นการทำกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์ความรับผิดชอบต่อสังคมแทน อาทิ องค์กรที่ออกไปปลูกป่าชายเลน บริจาคเงินเพื่อการศึกษาหรือทุนบำรุงโรงเรียน หรือสร้างศาลาวัด ซึ่งก็อาจจะเป็นองค์กรเดียวกันกับองค์กรที่ยังคงปล่อยน้ำเสียโดยที่ไม่ได้บำบัดลงสู่แม่น้ำลำคลองหรือยังคงสร้างมลภาวะสู่ชุมชนข้างเคียง นอกจากนี้แรงจูงใจของกิจการเกี่ยวกับประเด็นการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมก็ยังเผชิญกับอุปสรรคอีกหลายประการ เช่น การขาดงบประมาณในการดำเนินงาน การขาดประสบการณ์ในการดำเนินงาน การไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการโดยตรง พนักงานและผู้บริหารขาดความเข้าใจและไม่ให้ความร่วมมือในการร่วมรับผิดชอบต่อสังคม (ธีรพรทองชะไฉด และอาคม ใจแก้ว, 2556)

ในด้านการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการนั้นได้รับความนิยมในการศึกษาวิจัยจากผู้วิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ อย่างไรก็ตามการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมและผลการดำเนินงานของกิจการนั้นได้รับความนิยมในการศึกษามาในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศ

ออสเตรเลีย ประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศอังกฤษ และประเทศในเครือสหภาพยุโรป เป็นต้น แต่มีการศึกษาในประเทศนี้น้อยมากในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ประเทศไทย ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศเวียดนาม เป็นต้น นอกจากนี้ การศึกษาในประเทศไทยส่วนใหญ่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมและผลการดำเนินงานของกิจการ (บุรณภพ สมเศรษฐ์ และคณะ, 2556; Connelly และ Limpaphayon, 2004) ซึ่งค้านกับแนวคิดของการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการเพื่อประโยชน์ในด้านข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน และผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น (Porter และ Kramer, 2006) และเนื่องจากการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในประเทศไทยยังไม่ถูกกำหนดไว้ด้วยกฎหมายใดๆ ทำให้การรายงานที่เกิดขึ้นเป็นการรายงานตามความสมัครใจเท่านั้น ทำให้ไม่ทราบแนวทาง รูปแบบ เนื้อหา และปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปีและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อตอบคำถาม 2 คำถาม คือ 1) บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปีอย่างไร และ 2) มีความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปีและผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์หรือไม่ ถ้ามีอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาครั้งนี้ คือ การเป็นฐานข้อมูลในการศึกษาวิจัยการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในประเทศไทย และเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนของบริษัท เป็นแนวทาง

ในการพัฒนากฎหมายในด้านการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในประเทศไทย เป็นข้อมูลให้แก่นักลงทุน ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้และผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มอื่นๆ สามารถนำมาเป็นตัวกำหนดเพื่อช่วยในการตัดสินใจลงทุนในกิจการนั้น โดยการศึกษาจะอธิบายทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ความเป็นมาของการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในประเทศไทย การทบทวนวรรณกรรม วิธีการวิจัย ผลการศึกษาและการอภิปรายผลการศึกษา สรุปผลการศึกษา ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย รวมทั้งข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

มีทฤษฎีจำนวนมากที่ใช้อธิบายการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ อาทิเช่น ทฤษฎีจริยธรรมธุรกิจ ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย ทฤษฎีเศรษฐกิจการเมือง หรือทฤษฎีความชอบธรรม เป็นต้น อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ได้นำทฤษฎีตัวการ-ตัวแทนมาใช้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการที่เป็นแบบสมัครใจกับผลการดำเนินงานของกิจการ เนื่องจากตัวแทน (ผู้บริหาร) ต้องการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อลดข้อโต้แย้งระหว่างกิจการกับสังคม ชุมชนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการทำงานที่สะดวกขึ้น แต่ตัวการ (เจ้าของกิจการ) ที่ต้องการกำไรสุทธิที่สูงขึ้น เพื่อผลตอบแทนในรูปแบบของ เงินปันผลหรือผลตอบแทนต่อเจ้าของกิจการที่สูงขึ้นด้วย จะไม่เห็นด้วยในการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมเพราะการรายงานดังกล่าวจะเพิ่มต้นทุนให้แก่กิจการ ทำให้กิจการมีกำไรสุทธิลดลง ดังนั้นตัวแทน (ผู้บริหาร) จึงต้องทำให้การรายงานดังกล่าวสะท้อนภาพลักษณ์ที่ดีของกิจการเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ทำให้กิจการมีผลการดำเนินงานที่ดี กิจการมีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น รวมทั้งสามารถทำงานกับชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อมได้สะดวกขึ้นด้วย

ความหมายของทฤษฎีตัวการ-ตัวแทน คือ ทฤษฎีที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล 2 กลุ่ม คือตัวการ (เจ้าของหรือผู้ถือหุ้น) ทำหน้าที่มอบอำนาจการบริหารจัดการกิจการให้ตัวแทน (ผู้บริหาร) ซึ่งทำ

หน้าที่บริหารจัดการกิจการแทนตัวการ ซึ่งเป็นการแยกอำนาจของความเป็นเจ้าของและการบริหารออกจากกัน จากการทำงานร่วมกันของคน 2 กลุ่มนี้ ทำให้บางครั้งเกิดประเด็นความขัดแย้งกันระหว่างกลุ่ม เรียกว่า ปัญหาความสนใจที่ต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น ผลตอบแทนที่ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นต้องการคือ เงินปันผลที่สูงขึ้น ในขณะที่ผลตอบแทนที่ผู้บริหารต้องการคือ เงินเดือนและโบนัสที่เพิ่มขึ้น แต่ผลตอบแทนที่ต้องการจากทั้ง 2 กลุ่มนี้มาจากกำไรสุทธิก่อนเดิยวกัน ทำให้เกิดข้อขัดแย้งกันระหว่างตัวการ และตัวแทน กรณีทฤษฎีตัวการตัวแทนกับการพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการที่มุ่งเน้นให้ผู้เป็นตัวแทนหรือผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อตัวการหรือผู้ถือหุ้น (เจ้าของกิจการ) โดยดำเนินการเพื่อสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจและมูลค่าหุ้นสูงสุดแก่กิจการ (Mele, 2008) เนื่องจากกลุ่มผู้ถือหุ้นเป็นกลุ่มที่มีความชอบธรรมในการได้รับผลตอบแทนและความเสี่ยงจากการลงทุนในฐานะเจ้าของเงินทุน และทฤษฎีนี้ยังเชื่อมโยงกับปัจจัยภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลง การกำกับดูแลกิจการ และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียที่ก่อให้เกิดการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ (ธีรพร ทองชะไชด์ และอาคม ใจแก้ว, 2556)

การรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในประเทศไทย

การจัดทำรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการเป็นช่องทางการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สาธารณะชนรับรู้ถึงการกระทำขององค์กรทั้งทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตาม การเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในประเทศที่พัฒนาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษและประเทศในยุโรป ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์และญี่ปุ่น (Kolk et al, 2001) การเปิดเผยข้อมูลในประเทศข้างต้นเป็นการกระทำตามที่กฎหมายกำหนด (Mandatory Reporting) ยกตัวอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎระเบียบจากคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ ข้อ 101.ซึ่งกำหนดให้บริษัทต้องเปิดเผยผลกระท

ทบทที่สำคัญของโครงการลงทุนที่อาจเกิดขึ้นตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ข้อ 102.กำหนดให้เปิดเผยจำนวนค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันและอนาคตโดยประมาณและสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายว่าด้วยนโยบายสิ่งแวดล้อมแห่งชาติขึ้นในปี พ.ศ.2512 เพื่อเป็นการประเมินผลกระทบที่จะเกิดกับสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งออกกฎหมายเพื่อใช้เป็นมาตรการควบคุมกิจกรรมอื่นๆ ที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อม ในประเทศนอร์เวย์มีกฎหมายบริษัท 1989 ที่ระบุให้กรรมการบริษัทรวบรวมข้อมูลกิจกรรมของบริษัทที่เกี่ยวกับการเกิดมลภาวะสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งแนวทางป้องกันและแก้ไข (นิตยา วงศ์ภินันท์วัฒนา, 2547) แต่อย่างไรก็ตามการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในประเทศที่กำลังพัฒนายังคงเป็นการรายงานตามความสมัครใจ (Voluntary Reporting)

การจัดทำรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในประเทศไทย เริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2542 โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้นำร่องการกำกับดูแลที่ดีของกิจการมาเป็นแนวทางปฏิบัติ โดยมีการประชาสัมพันธ์ให้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ควรเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกำกับดูแลที่ดีของกิจการในรายงานประจำปีของตนเอง โดยการรายงานได้รวมเอาการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อมเข้าไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามการรายงานในครั้งนั้นเป็นเพียงการรายงานตามความสมัครใจ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจะรายงานหรือไม่ก็ได้ (มัทนชัย สุทธิพันธุ์, 2555) ต่อมาแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำกับดูแลที่ดีของกิจการได้มีการเปลี่ยนแปลงอีกครั้งในปี พ.ศ. 2549 โดยกำหนดให้ผู้บริหารของแต่ละกิจการควรมีนโยบายเกี่ยวกับหัวข้อสังคมและสิ่งแวดล้อมและเปลี่ยนการรายงานตามความสมัครใจมาเป็นข้อกำหนดปฏิบัติ เพราะถ้ากิจการไม่มีการเปิดเผยข้อมูลเหล่านี้ในรายงานประจำปีแล้ว กิจการต้องทำรายงานเพื่ออธิบายกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนั้นจึงส่งผลให้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จะต้องเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีของตนเอง โดยเริ่มในปี พ.ศ.

2550 ต่อมาในปี พ.ศ.2551 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 4) ปี พ.ศ. 2551 โดยมีใจความที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในหัวข้อ “การกำกับดูแลกิจการ” ตามหลักการที่ว่า “ธุรกิจควรให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นการปฏิบัติตามแนวทางของความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของกิจการที่บริษัทได้ดำเนินการ โดยข้อมูลที่เปิดเผยนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายแล้ว ยังช่วยในการตรวจสอบด้วยว่าบริษัทได้ดำเนินการตามความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมตรงตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่” โดยรายงานข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมจะต้องมีการระบุไว้ในรายงานประจำปีหรือมีการจัดทำแยกไว้เป็นสัดส่วน โดยจัดทำรายงานที่เรียกว่า รายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของกิจการ เป็นต้น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2551)

ทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปีของบริษัทในประเทศไทยมีดังนี้คือ Kuasirikun และ Sherer (2004) ทดสอบการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปีของบริษัทจำนวน 63 บริษัทในปี พ.ศ. 2536 และ 84 บริษัทในปี พ.ศ. 2542 โดยการศึกษาพบว่าแนวโน้มรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในประเทศไทยมีการเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ส่วน Ratanajongkol และคณะ (2006) ทำการทดสอบแนวโน้มของการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีของ 40 บริษัทขนาดใหญ่ในปี พ.ศ. 2540 พ.ศ. 2542 และพ.ศ. 2544 โดยผลการศึกษาพบว่าแนวโน้มการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีมีการลดลงในปีของการศึกษาข้อมูล ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมและผลการดำเนินงานของกิจการ Connelly และ Limpaphayon (2004) ใช้กลุ่มตัวอย่างจากรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ จำนวน 120 บริษัทเพื่อทดสอบความสัมพันธ์

ระหว่างการแสดงข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมและผลการดำเนินงานทางด้านการเงินของบริษัทในรายงานประจำปี โดยผลการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ทำการทดสอบ ซึ่งเหมือนกับการศึกษาของ บูรณ ภาพ สมเสร็จ และคณะ (2556) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ของความรับผิดชอบต่อสังคมและผลการดำเนินงานด้านการเงิน Rahman และคณะ (2010) ใช้รายงานประจำปีของ 37 บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2549 เพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมและผลทางการเงินของบริษัท โดยผลการศึกษาก็ไม่พบความสัมพันธ์ใดๆระหว่างตัวแปรที่กำหนดไว้ Suttipun และ Stanton (2012) ศึกษาการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จำนวน 75 บริษัท ในปี พ.ศ. 2550 เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมกับขนาดของบริษัท ชนิดของอุตสาหกรรม ลักษณะของเจ้าของประเทศของผู้ก่อตั้งกิจการ และความสามารถในการทำกำไรของกิจการ โดยผลการศึกษาพบว่าปริมาณการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับขนาดของบริษัท

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมและผลการดำเนินงานของกิจการในการศึกษาของต่างประเทศพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปีกับผลการดำเนินงานทางด้านการเงินของกิจการ (Cohen et al., 1997) เนื่องจากการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมสามารถลดปัญหาที่เกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อมและทำให้กิจการสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ภาพลักษณ์ และความได้เปรียบทางการแข่งขัน แต่ในทางกลับกัน Morgolis และ Walsh (2003) พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมและผลการดำเนินงานของกิจการ เนื่องจากกิจการต้องมีต้นทุนในการดำเนินงานเพื่อการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการจัดกิจกรรมและการบริจาคเพื่อสังคมด้วย ซึ่ง

ทั้งหมดนี้เป็นต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่ไปลดกำไรของกิจการ ดังนั้นจากผลการศึกษาที่ให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน ทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความสนใจในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม และผลการดำเนินการของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตามกรอบแนวคิด ในรูปภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จะทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมและผลการดำเนินการของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยผ่านสมมุติฐานดังนี้ คือ

H1: ปริมาณของการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของกิจการ

วิธีการวิจัย

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 489 บริษัท ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 220 บริษัท (Yamane, 1973) ซึ่งกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้จากการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 และกำหนดความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 จำนวนตัวอย่างที่คำนวณได้ เท่ากับ 220 ตัวอย่าง โดยใช้การคำนวณจากสูตรการหา กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$n = N / (1 + Ne^2) \text{ โดย } n = 489 / (1 + 1.2222)$$

เมื่อ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (220 บริษัทกลุ่มตัวอย่าง)
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด (489 บริษัท)
 e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ประชากรที่ศึกษาได้มีโอกาสได้รับเลือกเท่าๆ กัน โดยการจับฉลากเพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างที่ต้องการ นอกจากนั้นการศึกษาครั้งนี้ใช้รายงานประจำปี พ.ศ. 2554 ในศึกษาเนื่องจากรายงานประจำปีเป็นสื่อที่ได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน เป็นสื่อที่กฎหมายกำหนดให้บริษัทที่จดทะเบียนจะต้องจัดทำ และรายงานประจำปีสามารถนำมาประเมิน เปรียบเทียบและวัดได้ง่ายกว่าสื่อชนิดอื่นๆ Wiseman (1982) กล่าวว่ารายงานประจำปีเป็นสื่อหลักในการสื่อสารการดำเนินงานและแผนงานในอนาคตของกิจการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นวิจัยเชิงคุณภาพที่นำวิธีการทางปริมาณโดยใช้การแจกแจงเพื่อหาความถี่ของข้อความหรือเอกสารในประเด็นที่ศึกษามาแสดงน้ำหนักเพื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสารไปยังผู้อ่าน (นิตยา วงศ์ภินันท์วัฒนา, 2547) โดยการใช้วิเคราะห์เนื้อหา มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ เป็นวิธีที่ใช้วิธีการเชิงปริมาณอย่างเป็นระบบ เป็นวิธีซึ่งเน้นความเป็นวัตถุวิสัยและเป็นวิธีที่อิงกรอบทฤษฎี โดยข้อดีของการใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา คือ เป็นวิธีการวิจัยที่โปร่งใสและเป็นวิธีการที่มีลักษณะเป็นวัตถุวิสัย เพราะมีการระบุคุณลักษณะของสิ่งที่จะแจกแจง สามารถที่จะยึดหยุ่นในการกำหนดช่วงระยะเวลาการวิจัยได้ มีลักษณะการวิจัยที่ผู้วิจัยไม่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ถูกวิจัย การใช้วิเคราะห์เนื้อหาเป็นจึงวิธีการที่มีความยืดหยุ่นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับข้อมูลที่ไม่ได้มีการจัดระบบ โดยการศึกษาครั้งนี้จะใช้รูปแบบของการนับคำในการวิเคราะห์เนื้อหา เนื่องจากการนับคำเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดในการแจกแจง ซึ่งสามารถบอกความเป็นตัวตนได้มากที่สุด (Deegan และ Gordon, 1996; Gray et al., 1998) ซึ่งผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและแยกประเภทข้อมูลตามหัวข้อที่ประกอบอยู่ในแบบเก็บข้อมูลการวัดระดับการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เข้ามามีส่วนช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล รูปแบบที่ผู้วิจัยพิจารณาเลือกใช้ คือ โปรแกรมประมวลผล ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ทำการคัดลอกข้อความที่มีความหมาย

เดียวกัน แล้วนำมาวางรวมไว้ในกลุ่มเดียวกันในแฟ้มเอกสารอีกแฟ้มหนึ่ง ซึ่งทำให้ง่ายแก่การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป การวิเคราะห์เนื้อหาจะใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาเพื่อหาปริมาณการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัท

แบบเก็บการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในการศึกษาครั้งนี้ประยุกต์มาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีตของ Spiller (2000) และ Rizk et al. (2008) และหน่วยงานต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศที่ได้มีการออกแนวทางในการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป เช่น แนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคม มาตรฐานเลขที่ มอก.26000 และ OECD Guidelines for Multinational Enterprises ซึ่งรายละเอียดในแต่ละหัวข้อประกอบด้วย 5 หัวข้อใหญ่ คือ ด้านแรงงาน ด้านผู้บริโภค ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและชุมชนและด้านการดำเนินงานอย่างเป็นธรรม ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงมาตรฐานของขอบเขต และปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมทั้งการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมและผลการดำเนินงานของกิจการ

ผลการศึกษาและการอภิปรายผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 220 บริษัท โดยใช้แบบเก็บข้อมูลการวัดระดับการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท โดยการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา พบว่าจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างของบริษัทที่ใช้ในการศึกษา 220 บริษัท ของทั้ง 8 กลุ่มอุตสาหกรรม มีจำนวนบริษัทที่รายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งหมด 211 บริษัท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ

ละ 95.90 และจำนวนบริษัทที่ไม่มีการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม มีจำนวน 9 บริษัท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 4.10 ของจำนวนบริษัทที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ (ตามตาราง 1) นอกจากนี้ยังพบว่าบริษัทที่ไม่มีการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มอุตสาหกรรมบริการและกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานงานวิจัยในอดีตของ มัทนชัย สุทธิพันธุ์ (2555) ที่พบว่าบริษัทที่ไม่มีการรายงานข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างและกลุ่มบริการเช่นเดียวกัน เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมสูง เช่น อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร อุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมทรัพยากรและพลังงาน (มัทนชัย สุทธิพันธุ์, 2555; Choi, 1999; Newson และ Deegan, 2002) จึงทำให้บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมต่ำบางบริษัทไม่มีการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าการศึกษาครั้งนี้พบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรมซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมสูง มีบริษัทที่ไม่พบการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมจำนวน 1 บริษัท โดยบริษัทดังกล่าวนั้นอยู่ในหมวดธุรกิจบรรจภัณฑ์ซึ่งกิจการดังกล่าวมีจำนวนผู้มีส่วนได้เสียและความหลากหลายของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียมากนัก

จากการพิจารณาการแสดงผลการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมแยกตามประเภทอุตสาหกรรมและหัวข้อของความรับผิดชอบต่อสังคม ตามตาราง 2 นั้น พบว่า อุตสาหกรรมที่มีปริมาณการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมทรัพยากรและพลังงาน (จำนวนคำรายงานเฉลี่ย 2,494 คำ) ซึ่งอุตสาหกรรมทรัพยากรและพลังงานถือเป็นอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมสูงจึงทำให้อุตสาหกรรมดังกล่าวมีปริมาณการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่าอุตสาหกรรมอื่นๆ (Newson และ Deegan, 2002)

ตาราง 1 จำนวนบริษัทที่รายงานข้อมูลและไม่รายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม

ลำดับ ที่	ประเภท อุตสาหกรรม	จำนวนบริษัทที่ มีการรายงาน ข้อมูล		จำนวนบริษัทที่ ไม่มีการรายงาน ข้อมูล		จำนวน บริษัทรวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.	เกษตรและอาหาร	18	100	-	0	18	8.18
2.	ทรัพยากรและ พลังงาน	12	100	-	0	12	5.46
3.	เทคโนโลยี	17	100	-	0	17	7.73
4.	ธุรกิจการเงิน	26	100	-	0	26	11.82
5.	บริการ	35	92.11	3	7.89	38	17.27
6.	สินค้าอุตสาหกรรม	36	97.30	1	2.70	37	16.82
7.	สินค้าอุปโภค บริโภค	18	100	-	0	18	8.18
8.	อสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง	49	90.74	5	9.26	54	24.54
รวม		211	95.90	9	4.10	220	100

แต่อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาพบว่าอุตสาหกรรมบริการ ซึ่งอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมต่ำ มีปริมาณการรายงานข้อมูลใกล้เคียงกับอุตสาหกรรมทรัพยากรและพลังงาน จึงอาจแสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมบริการ อาจมีการจัดทำหรือรายงานข้อมูลด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่มุ่งเน้นการโฆษณาและประชาสัมพันธ์กิจการเพื่อสร้างภาพลักษณ์และประโยชน์ด้านการแข่งขันของกิจการในสายตาของผู้มีส่วนได้เสีย อาทิ ลูกค้า สังคมและชุมชน คู่แข่ง หน่วยงานกำกับดูแล เป็นต้น แต่ในทางตรงกันข้ามกับบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารมีปริมาณการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการรายงานข้อมูลของทั้ง 8 กลุ่มอุตสาหกรรม โดยมีจำนวนคำเฉลี่ยในการรายงานข้อมูลเท่ากับ 838 คำ ซึ่งต่ำกว่าจำนวนคำเฉลี่ยในการรายงานข้อมูลรวมกว่าครึ่ง (จำนวนเฉลี่ยของบริษัทในทุกอุตสาหกรรม เท่ากับ 1,738 คำต่อบริษัท) นอกจากการรายงานข้อมูลด้านความรับผิดชอบต่อสังคมรวมของอุตสาหกรรมที่มีการรายงานข้อมูลมากที่สุดและต่ำที่สุดแล้ว การศึกษาในครั้งนี้ยังพบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (จำนวนคำรายงานเฉลี่ย 1,585 คำ) อุตสาหกรรมเทคโนโลยี (จำนวนคำรายงานเฉลี่ย 1,561 คำ) อุตสาหกรรมการเงิน (จำนวนคำรายงานเฉลี่ย 1,399 คำ) อุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค (จำนวนคำรายงานเฉลี่ย 1,395 คำ) และอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม (จำนวนคำรายงานเฉลี่ย 1,149 คำ) มีปริมาณการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมใกล้เคียงกับจำนวนคำเฉลี่ยของการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ซึ่งการแสดงผลการศึกษาพบว่า บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ถูกระบุไว้ว่าส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมสูง (กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร) ส่วนใหญ่มีจำนวนคำเฉลี่ยในการรายงานข้อมูลรวมต่ำกว่าบริษัทในอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมต่ำ (กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี บริการ การเงิน อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง และอุปโภคบริโภค)

ตาราง 2 การรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทแยกตามกลุ่มของอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	การรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท					
	ด้านแรงงาน	ด้านผู้บริโภค	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านสังคมและชุมชน	ด้านการค้าเป็นธรรม	ปริมาณค่าเฉลี่ยรวม
	ปริมาณค่าเฉลี่ย	ปริมาณค่าเฉลี่ย	ปริมาณค่าเฉลี่ย	ปริมาณค่าเฉลี่ย	ปริมาณค่าเฉลี่ย	
ทรัพยากรและพลังงาน	850.00	74.00	768.00	602.00	201.00	2,494.00
บริการ	829.00	283.00	412.00	422.00	232.00	2,176.00
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	493.00	136.00	341.00	409.00	206.74	1,585.00
เทคโนโลยี	512.00	210.00	150.00	192.00	498.00	1,561.00
ธุรกิจการเงิน	398.00	203.00	167.00	460.00	173.00	1,399.00
อุปโภคบริโภค	577.00	106.00	227.00	342.00	146.00	1,395.00
อุตสาหกรรม	358.00	115.00	248.00	258.00	171.00	1,149.00
เกษตรและอาหาร	275.00	134.00	235.00	113.00	83.00	838.00
รวม	527.00	166.00	308.00	356.00	208.00	1,738.00

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาการแสดงผลการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมแยกตามหัวข้อในการรายงานข้อมูล ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ แรงงาน ผู้บริโภค สิ่งแวดล้อม สังคมและชุมชน และการดำเนินงานอย่างเป็นธรรม พบว่าปริมาณการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมด้านแรงงาน มีปริมาณการรายงานมากที่สุด จำนวนเฉลี่ยรวม 527 คำ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 34 ของปริมาณการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม

ทั้งหมด รองลงมาคือ การรายงานข้อมูลด้านสังคมและชุมชน (ร้อยละ 23) ด้านสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 20) และด้านการดำเนินงานอย่างเป็นธรรม (ร้อยละ 13) ตามลำดับ หัวข้อของการรายงานข้อมูลที่ได้รับการรายงานน้อยที่สุดคือ หัวข้อด้านผู้บริโภค โดยมีจำนวนคำในการรายงานข้อมูลเฉลี่ย เท่ากับ 166 คำ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 11 ของปริมาณการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งหมด จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้ความสำคัญกับการรายงานหัวข้อแรงงานมาเป็นอันดับแรก โดยบริษัทที่ทำการรายงานข้อมูลด้านแรงงานมีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ นโยบายของพนักงาน การกำหนดค่าตอบแทนในการทำงานอย่างเป็นธรรม เนื่องจากบริษัทต้องปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับหรือกฎหมายแรงงานจากหน่วยงานกำกับดูแล เช่น กระทรวงแรงงาน และหน่วยงานของทั้งภาครัฐและเอกชนอื่นๆ รวมถึงการปฏิบัติตามมาตรฐานต่างๆ เช่น ISO9001 ว่าด้วยข้อกำหนดด้านแรงงาน ที่กำหนดให้บริษัทต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ในทางตรงกันข้ามหัวข้อผู้บริโภคเป็นหัวข้อที่ได้รับการรายงานข้อมูลน้อยที่สุดในรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอาจเป็นเพราะไม่มีระเบียบ ข้อบังคับหรือประกาศที่กำหนดให้บริษัทต้องรายงานข้อมูลดังกล่าว

ตาราง 3 แสดงการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปีของกิจการกับผลการดำเนินงาน โดยกำหนดตัวแปรเป็น 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรในกลุ่มปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) แบ่งตามหัวข้อหลัก 5 ด้าน ได้แก่พนักงาน (Labor) ผู้บริโภค (Customer) สิ่งแวดล้อม (Environment) สังคมและชุมชน (Social) และการดำเนินงานอย่างเป็นธรรม (Fair) ส่วนตัวแปร

ในกลุ่มผลการดำเนินงานของกิจการถูกแบ่งเป็น 3 หัวข้อคือ อัตราผลตอบแทนในกำไร (Profit) อัตราผลตอบแทนจากส่วนผู้ถือหุ้น (ROE) และตาราง 2 การรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทแยกตามกลุ่มของอุตสาหกรรม อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) ในทดสอบสมมุติฐาน

ในการศึกษาครั้งนี้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ถูกใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างเป็นนัยสำคัญระหว่างปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมและผลการดำเนินงานของกิจการ แต่เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปีของกิจการเป็นรายหัวข้อกับผลการดำเนินงาน พบเพียงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านสังคมและชุมชนในรายงานประจำปีของกิจการและผลการดำเนินงานทุกตัวเท่านั้น ส่วนตัวแปรด้านปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมอื่นๆ การศึกษาครั้งนี้ไม่พบความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของกิจการ ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยในอดีตของ บุรณภพ สมเศรษฐ์ และคณะ (2556) และ Connolly และ Limpaphayon (2004) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ของระหว่างปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมและผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตาราง 3 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.Profit	1	.691**	.656**	.092	.120	.087	.186**	.090	.109
2.ROE		1	.740**	.102	.090	.086	.135*	.088	.102
3.ROA			1	.124	.072	.086	.138*	.119	.128
4.Labor				1	.613**	.486**	.564**	.463**	.519**
5.Environment					1	.324**	.576**	.245**	.600**
6.Customer						1	.350**	.684**	.441**
7.Social							1	.251**	.514**
8.Fair								1	.354**
9.CSR									1

** นัยสำคัญที่ 0.01 และ * นัยสำคัญที่ 0.05

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มี 2 วัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อศึกษาการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปีและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยผลการศึกษาพบว่า

1. บริษัทจำนวน 211 บริษัท (ร้อยละ 96 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) มีการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปี และหัวข้อที่มีปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด คือ ด้านแรงงาน ตามด้วย ด้านสังคมและชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ ส่วนหัวข้อที่มีปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมน้อยที่สุดได้แก่ ด้านผู้บริโภค ส่วนอุตสาหกรรมที่มีปริมาณการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมทรัพยากรและพลังงาน และอุตสาหกรรมที่มีปริมาณการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมน้อยที่สุด คือ อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร

2. การศึกษาไม่พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลการดำเนินงานของกิจการ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายหัวข้อ 5 หัวข้อ คือ ด้านแรงงาน ด้านผู้บริโภค ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและชุมชนและด้านการดำเนินงานอย่างเป็นธรรม พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสังคมและชุมชน กับผลการดำเนินงานของกิจการ แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านแรงงาน ด้านผู้บริโภค ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการดำเนินงานอย่างเป็นธรรม กับผลการดำเนินงานของกิจการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากผลของการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่

1. ผลจากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการแสดงรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการได้ นอกจากนี้ผลการศึกษายังช่วยเป็นข้อมูลทางเลือกนอกเหนือจากงบการเงินที่ให้ผู้ลงทุนได้ใช้ในการตัดสินใจสำหรับการลงทุนต่อไปในอนาคต

2. ผลการศึกษาคำนี้้อาจกระตุ้นหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแล อาทิ คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สภาวิชาชีพการบัญชีในพระราชูปถัมภ์ และกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายหรือมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในประเทศไทยซึ่งมีผลให้เกิดความเกี่ยวเนื่องกันระหว่างกิจกรรมและการดำเนินงานของบริษัทกับความคาดหวังของสังคมและความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียไปในทิศทางเดียวกัน

3. ผลการศึกษายังสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลให้แก่นักวิจัย อาจารย์และนักศึกษา รวมทั้งผู้สนใจในอนาคต เพื่อเป็นประโยชน์ให้แก่การขยายขอบเขตของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ

การศึกษาคำนี้นี้มีข้อจำกัดเกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในการเก็บข้อมูล วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ซึ่งสามารถอธิบายเป็นหัวข้อย่อยๆได้ดังนี้คือ

1. สื่อที่ใช้ในการศึกษาคำนี้นี้อาจถูกระบุเป็นข้อจำกัดของการศึกษาเนื่องจาก บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยไม่ได้มีสื่อเพียงประเภทเดียวในการรายงานข้อมูลของกิจการไปสู่ผู้มีส่วนได้เสีย ดังนั้นกิจการจึงจะมีช่องทางการกระจายข้อมูลสู่ภายนอกกิจการ ซึ่งสื่อที่ได้รับความนิยมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เช่น รายงานประจำปี Websites รายงาน 56-1 รายงานการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ขององค์กร จดหมายและข่าวสารต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาในอนาคต ผู้วิจัยจะเลือกใช้สื่อประเภทอื่นในการศึกษาการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น Websites และรายงานส่วนแยกจากรายงานประจำปี

2. เครื่องมือในการเก็บข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้อาจเป็นข้อจำกัด เนื่องจาก ถึงแม้ว่าผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาด้วยวิธีการนับคำเพื่อคำนวณปริมาณการรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปีของบริษัท แต่การใช้การวิเคราะห์เนื้อหาไม่สามารถพิจารณาคุณภาพของข้อมูลได้ ทำได้เพียงบอกปริมาณการรายงานข้อมูลเท่านั้น อย่างไรก็ตามวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมที่สุดในการทำวิจัยเกี่ยวกับการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม การรายงานข้อมูลสิ่งแวดล้อม เป็นต้น นอกจากนี้ การใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหายังเป็นวิธีการวิจัยที่โปร่งใสและเป็นวิธีการที่มีลักษณะเป็นวัตถุวิสัย เพราะมีการระบุคุณลักษณะของสิ่งที่จะเจแนับ สามารถที่จะยืดหยุ่นในการกำหนดช่วงระยะเวลาการวิจัยได้ มีลักษณะการวิจัยที่ผู้วิจัยไม่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ถูกวิจัย การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นจึงวิธีการที่มีความยืดหยุ่นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับข้อมูลที่ไม่ได้มีการจัดระบบและสุดท้ายคือเป็นวิธีการที่สามารถรวบรวมข้อมูลที่โดยปกติไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลพวกนี้ได้ง่าย เช่น ภูมิหลังทางสังคมของกลุ่มผู้นำที่มีชื่อเสียง เป็นต้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยจะเลือกเครื่องมือที่สามารถใช้วัดได้ทั้งคุณภาพและปริมาณการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ

เอกสารอ้างอิง

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2555). รายชื่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2555,จาก <http://www.set.or.th/th/company/companylist.html>.
- The Stock Exchange of Thailand. (2012). Lists of companies in the Stock Exchange of Thailand. Search on 3th June 2012 from <http://www.set.or.th/th/company/companylist.html>.

นิตยา วงศ์กิ้นันท์วัฒนา. (2547). “การเปรียบเทียบขนาดของการเปิดเผยข้อมูลนโยบายสิ่งแวดล้อมของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย”.

วารสารบริหารธุรกิจ, 103,15-36.

Wongpinunwatana, N. (2004). “Comparison about the level of environmental disclosures of companies listed in the Stock Exchange of Thailan”. **Business Journal**, 103, 15-36.

บุรณภพ สมเศรษฐ์ ภิรายุ แสนบุตดา และมนวิภา ผดุงสิทธิ์. (2556). “ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดขององค์กร ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลการดำเนินงานด้านการเงิน”. **วารสารวิชาชีพบัญชี**, 9(1), 37-58.

Somset, B., Sanbuttra, P., & Phadoongsitthi, M. (2013), “The relationship between firm size, corporate social responsibility, and financial performance”. **Journal of Accounting Profession**, 9(1), 37-58.

ธีรพร ทองชะโงก และอาคม ใจแก้ว, (2556). “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย”. **วารสารวิทยาการจัดการ**, 30(1), 23-51.

Tongkachok, T., & Chaikew, A. (2013). “The factors influencing corporate social responsibility of listed companies in the Stock Exchange of Thailand”. **Journal of Management Sciences**, 30(1), 23-51.

มัทนชัย สุทธิพันธุ์.(2555). “ศึกษาการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปี: กรณีศึกษาบริษัทขนาดใหญ่ 50บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย”. **จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์**, 34, 47-67.

Suttiapun, M. (2012). “Environmental disclosures in corporate annual reports: a study of top 50 companies listed in the Stock Exchange of Thailand”. **Chulalongkorn Business Review**, 34, 47-67.

- Choi, J.S. (1999). "An investigation of the initial voluntary environmental disclosures made in Korean semi-annual financial reports". **Pacific Accounting Review**, 11, 73-102.
- Connelly, J. T., & Limpaphayom, P. (2004). "Environmental reporting and firm performance: evidence from Thailand". **The Journal of Corporate Citizenship**, 13, 137-149.
- Deegan, C., & Gordon, B. (1996). "A study of the environmental disclosure practices of Australian corporations". **Accounting and Business Research**, 26, 187-199.
- Gray, R., Collison, D., & Bebbington, J. (1998). Environmental and social accounting and reporting. **Financial Reporting Today: Current and Emerging Issues**. London, ICAEW.
- Kolk, A., Walhain, S., & Wateringen, S. (2001). "Environmental reporting by the Fortune Global 250: exploring the influence of nationality and sector". **Business Strategy and the Environment**, 10, 15-28.
- Kuasirikun, N., & Sherer, M. (2004). "Corporate social accounting disclosure in Thailand". **Accounting, Auditing & Accountability Journal**, 17, 629-660.
- Mele, D. (2008). **Corporate social responsibility theories**, In Crane, **The Oxford handbook of corporate social responsibility**. New York: Oxford University Press.
- Newson, M., & Deegan, C. (2002). "Global expectations and their association with corporate social disclosure practices in Australia, Singapore, and South Korea". **The International Journal of Accounting**, 37, 183-213.

- Porter, M.E., & Kramer, M.R. (2006). "Strategy and society: the link between competitive advantage and corporate social responsibility". **Harvard Business Review**, December 2004, 78-93.
- Rahman, S. A. B. A., Yusoff, R. B., & Mohamed, W. N. B. W. (2010). "Environmental disclosures and financial performance: an empirical study of Malaysia, Thailand, and Singapore". **Social and Environmental Accountability Journal**, 29(2), 46-58.
- Ratanajongkol, S., Davey, H., & Low, M. (2006). "Corporate social reporting in Thailand, the news is all good and increasing". **Qualitative Research in Accounting & Management**, 3(1), 67-83.
- Rizk, R., Robert, D., & Anne, W. (2008). "Corporate social and environmental reporting: a survey of disclosure practices in Egypt". **Social Responsibility Journal**, 4(3), 306-323.
- Spiller, R. (2000). "Ethical business and investment: a model for business and society". **Journal of Business Ethics**, 27(1), 149-160.
- Suttipun, M., & Stanton, P. (2012). "Determinates of environmental reporting in corporate annual reports of the stock Exchange of Thailand". **International Journal of Accounting and Financial Reporting**, 2, 99-105.
- Warr, P. (2007). "Long-term economic performance in Thailand". **ASEAN Economic Bulletin**, 24(1), 138-163.
- Wiseman, J. (1982). "An evaluation of environmental disclosures made in corporate annual reports. Accounting". **Organizations and Society**, 4, 123-133.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: an introductory analysis** (3thed.). Harper & Row, New York.